

Krzysztof Urbaniak¹

**„Get Brexit Done!” Uwagi na tle wyborów
do brytyjskiej Izby Gmin z 12 grudnia 2019 r.**

Słowa kluczowe: wybory do Izby Gmin, brexit, większościowy system wyborczy, system partyjny

Keywords: General Election, Brexit, First Past the Post System, party system

Streszczenie

Wybory parlamentarne do Izby Gmin przeprowadzone 12 grudnia 2019 r. były przełomowym momentem w najnowszej historii politycznej Zjednoczonego Królestwa. Zakończyły one burzliwy okres w którym polityka brytyjska charakteryzowała się dużą niestabilnością i brakiem jednoznacznych decyzji. Przede wszystkim jednak zakończyły przedłużający się impas związany z pracami nad zakończeniem procesu wyjścia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej (brexit). Można wprost uznać, że wynik wyborów z 2019 r. był zwieńczeniem referendum w sprawie członkostwa w UE z 2016 r. Rządzący Torysi, pod wodzą premiera Borisa Johnsona stanęli do wyborów pod hasłem „dokończyć brexit” (*get brexit done*). W efekcie wybory, spełniły rolę powtórnego, pośredniego referendum w sprawie brexitu. Zwyciężając w wyborach konserwatyści uzyskali mandat społeczny do dokończenia procesu opuszczenia Unii. Celem niniejszego artykułu jest analiza genezy i przebiegu wyborów do Izby Gmin w 2019 r. oraz próba odpowiedzi na pytanie o konsekwencje wyników tych wyborów.

---

¹ ORCID ID: 0000-0002-0735-8924, doktor habilitowany, Zakład Systemów Politycznych, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. E-mail: krzysztof_urbaniak@wp.pl.

Abstract**“Get Brexit Done!” Comments on the election to the
UK House of Commons on December 12, 2019**

The 12 December 2019 General Election was a turning point in the recent political history of the United Kingdom. It ended one turbulent period in which British politics was characterized by high instability and indecision. Above all, it ended the extended deadlock with the work on ending the exit of the United Kingdom of the European Union (Brexit). It is clear that the result of the 2019 General Election was the culmination of the 2016 referendum on EU membership. The ruling Tories led by Prime Minister Boris Johnson stood for the elections under the slogan “get Brexit done”. As a result, the elections met the criteria for a second, indirect Brexit referendum. By winning the elections, the conservatives obtained a public mandate to complete the process of leaving the EU. The purpose of this article is to analyze the genesis and course of the 2019 elections to the House of Commons and to attempt to answer the question about the consequences of the election results.

✱

I.

Wybory parlamentarne do Izby Gmin z 12 grudnia 2019 r. były z całą pewnością przełomowym momentem w najnowszej historii politycznej Zjednoczonego Królestwa. Były to trzecie wybory parlamentarne zarządzane w ciągu ostatnich czterech lat i czwarte do których doszło w ciągu ostatniej dekady. Zakończyły one burzliwy okres w którym polityka brytyjska charakteryzowała się dużą niestabilnością, fluktuacją i brakiem jednoznacznych decyzji. Przede wszystkim jednak zakończyły przedłużający się impas parlamentarny związany z pracami nad zakończeniem procesu wyjścia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej (Brexit). Można wprost uznać, że wynik wyborów z 2019 r. był zwieńczeniem referendum w sprawie członkostwa w UE z 2016 r.

Zdecydowanym zwycięzcą wyborów okazała się Partia Konserwatywna, która uzyskała bezpieczną jednopartyjną większość parlamentarną oraz na-

większy odsetek głosów od wyborów parlamentarnych w 1979 r. Z kolei spektakularną porażkę poniosła Partia Pracy, notując najniższy wynik od 1935 r. i tracąc mandaty nawet w swoich tradycyjnych bastionach wyborczych. Przede wszystkim jednak grudniowe wybory z 2019 r. były ostatnim akordem w sporze o brexit. Rządzący konserwatyści, pod wodzą premiera Borisa Johnsona stanęli do wyborów pod hasłem „dokończyć brexit” (*get brexit done*). W efekcie wybory, choć nie wprost, spełniły rolę powtórnego, pośredniego referendum w sprawie brexitu. Zwyciężając w wyborach konserwatyści uzyskali mandat społeczny do dokończenia procesu opuszczenia Unii. Celem niniejszego artykułu jest analiza genezy i przebiegu wyborów do Izby Gmin w 2019 r. oraz próba odpowiedzi na pytanie o konsekwencje wyników tych wyborów.

II.

Rozważając problematykę genezy i tła politycznego wyborów z 2019 r.² należy cofnąć się do referendum w sprawie członkostwa w UE z 2016 r. W wyniku przeprowadzonego 23 czerwca 2016 r. głosowania obywatele Zjednoczonego Królestwa nieznaną większością głosów zdecydowali o opuszczeniu UE³. W odpowiedzi na wynik referendum premier rządu David Cameron ogłosił rezygnację ze stanowiska lidera Partii Konserwatywnej oraz zapowiedział dymisję z urzędu premiera po wyborze swojego następcy. Swoją decyzję argumentował tym, że negocjacje w sprawie brexitu muszą rozpocząć się pod przewodnictwem nowego szefa rządu. W szybko przeprowadzonych wy-

² Najszerze omówienie problematyki wyborów z 2019 r. zob.: *Britain Votes. The 2019 General Election*, red. J. Tonge, S. Wilkis-Hegg, L. Thompson, Oxford 2020.

³ W referendum, przy frekwencji 72,2%, 51,9 Brytyjczyków poparło wyjście z UE, 48,1% głosowało za pozostaniem. Zob. szerzej: H.D. Clarke, M. Goodwin, P. Whiteley, *Why Britain Voted to leave The European Union*, Cambridge 2017; H.D. Clarke, M. Goodwin, P. Whiteley, *Why Britain Voted for Brexit: An Individual-Level Analysis of the 2016 Referendum Vote*, „Parliamentary Affairs” 2017, vol. 79, nr 3; M. Goodwin, O. Heath, *The 2016 Referendum, Brexit and Left Behind*, „The Political Quarterly” 2016, vol. 87; I.R. Lamond, Ch. Reid, *The 2015 UK General Election and the 2016 EU Referendum*, Palgrave Macmillan 2017. W polskiej literaturze przedmiotu: M. Musiał-Karg, *Operacje Brexit. Brytyjskie referenda z 1975 i 2016 roku*, „Acta Politica Polonica” 2016, nr 3; J. Węgrzyn, *Referendum w sprawie wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej*, [w:] *Instytucje demokracji bezpośredniej w praktyce*, red. O. Hałub, M. Jabłoński, M. Radajewski, Wrocław 2016.

borach wewnątrzpartyjnych liderem Torysów wybrana została Theresa May i objęła ona urząd premiera⁴. W związku z faktem, że po wyborach do Izby Gmin z 2015 r. Partia Konserwatywna posiadała niewielką większość parlamentarną⁵, T. May na wiosnę 2017 r. doprowadziła do rozpisania przedterminowych wyborów parlamentarnych, w nadziei na zbudowanie sobie bezpiecznej większości w Izbie w perspektywie konieczności przeprowadzenia ratyfikacji umowy dotyczącej opuszczenia przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej⁶. Przyspieszone wybory parlamentarne zamiast stworzyć premier stabilne zaplecze parlamentarne, doprowadziły do utraty większości w Izbie⁷. Stworzona po wyborach koalicja parlamentarna z Demokratyczną Partią Unionistów, mająca za zadanie tworzyć większościowe oparcie dla rządu, była bardzo chwiejna. Pozwalała ona wprowadzić na sformowanie rządu i sprawowanie władzy, ale stawiała pod znakiem zapytania zapewnienie większości dla umowy o opuszczeniu UE. Najbardziej spektakularnym tego przykładem były porażki rządu w głosowaniu nad umową o opuszczeniu UE w styczniu i marcu 2019 r. Niepowodzenia parlamentarne w sprawie brexitu⁸ oraz spektakularna porażka Torysów w wyborach do Parlamentu Europejskiego w maju 2019 r.⁹, doprowadziły do dymisji T. May ze stanowiska szefa

⁴ T. Quinn, *The Conservative Party's leadership election of 2016: choosing a leader in government*, „British Politics” 2019, vol. 14, s. 63 i n.; D. Jeffery, T. Heppell, R. Hayton, A. Crines, *The Conservative Party Leadership Election of 2016: An Analysis of the Voting Motivations of Conservative Parliamentarians*, „Parliamentary Affairs” 2018, vol. 71, nr 2, s. 262 i n.

⁵ W wyborach Konserwatyści zdobyli 330 mandatów liczącej 650 miejsc Izbie Gmin. Zob.: D. Denver, *The Results: How Britain Voted*, „Parliamentary Affairs” 2015, vol. 68, No. 1 (suppl.), s. 5 i n.

⁶ K. Urbaniak, *Reformy systemu wyborczego do brytyjskiej Izby Gmin w XXI wieku. Ciągłość i zmiana w prawie wyborczym i praktyce ustrojowej*, Poznań 2019, s. 124.

⁷ Szerzej zob.: *The British General Election of 2017*, red. P. Cowley, D. Kavanagh, Palgrave Macmillan 2018; *Britain Votes 2017*, red. J. Tonge, C. Leston-Bandeira, S. Wilks-Heeg, Oxford 2018; T. Czapiewski, *Brytyjskie wybory do Izby Gmin w 2017 roku wobec procesu wyjścia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej*, „Studia Europejskie” 2018, nr 3.

⁸ R. Radek, *Minority Government of Theresa May and the Case of Brexit*, „Przeгляд Prawa Konstytucyjnego” 2020, No. 5, passim; P. Biskup, *Brytyjski kryzys polityczny jako bariera dla ratyfikacji porozumienia ws. brexitu*, „Biuletyn PISM” 2019, nr 78.

⁹ Torysi zajęli w wyborach dopiero 6 miejsce, zdobywając poparcie 8,8% wyborców, co dało im 5 mandatów w PE. Zob.: B. Martill, *The 2019 European Parliament election in the UK*, „Italian Political Science Review” 2020, nr 3, s. 368 i n.; S. Vasilopoulou, *Brexit and the 2019 EP Election in the UK*, „Journal of Common Market Studies” 2020, vol. 58, s. 80 i n.

partii i urzędu premiera. W lipcu 2019 r. została ona zastąpiona na obu tych stanowiskach przez Borisa Johnsona¹⁰.

Objęcie sterów rządu przez B. Johnsona nie zmieniło znacząco sytuacji politycznej w parlamencie. Premier nieposiadający większości parlamentarnej nie był w stanie przełamać pata parlamentarnego wokół ratyfikacji porozumienia w sprawie brexitu i doprowadzić do przyjęcia ustawy o wyjściu z UE. Przeciwko rządowi głosowała, łamiąc dyscyplinę partyjną, znacząca część posłów konserwatywnych. W sposób niejednolity głosowali także posłowie laburzystowscy. W efekcie ani rząd, ani opozycja nie dysponowały konstruktywną większością parlamentarną (zob. Tabela 1). Niepowodzeniem zakończyła się również próba zbudowania ponadpartyjnego, alternatywnego wobec rządu, scenariusza postępowania. Głębokie podziały w Izbie Gmin potęgowały kryzys polityczny. W jego efekcie w zawieszeniu pozostała decyzja podjęta przez społeczeństwo w referendum w 2016 r. Nie sposób było doprowadzić do uzgodnienia zasad i warunków opuszczenia UE, mało tego duża część posłów kwestionowała także sam mandat do zatwierdzenia porozumienia, postulując ponowne referendum.

Jedyną możliwością rozwiązania powstałego kryzysu było rozpoznanie przedterminowych wyborów parlamentarnych¹¹. Przez wieki, w sytuacji kryzysu parlamentarnego, premier zwracał się do monarchy z wnioskiem o przeprowadzenie przyspieszonych wyborów. Zgodnie jednak z ustawą the Fixed-Term Parliaments Act z 2011 r., która uchyliła prerogatywę królewską, do rozpisania przyspieszonych wyborów potrzebna jest uchwała Izby Gmin podjęta kwalifikowaną większością 2/3 ustawowego składu¹². Dwukrotnie podejmowane jesienią 2019 r. przez premiera B. Johnsona próby doprowadzenia w drodze uchwały Izby do przyspieszonych wyborów nie powiodły się. Dopiero zgoda premiera na przedłużenie negocjacji sprawie porozumienia o wyjściu z UE, pozwoliły przełamać impas. Dzięki poparciu Liberalnych Demokratów oraz Szkockiej Partii Narodowej

¹⁰ D. Jeffery, T. Heppell, A. Rose-Crines, *The Conservative Party Leadership Election of 2019: An Analysis of the Voting Motivations of Conservative Parliamentarians*, „Parliamentary Affairs” 2020, June, <https://doi.org/10.1093/pa/gsaa046>; N. Johnston, *Leadership elections: Conservative Party*, Briefing Paper No 01366, House of Commons Library, 8 August 2019, <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn01366> (12.01.2021).

¹¹ L. Thompson, *From Minority Government to Parliamentary Stalemate: Why Election 2019 was Needed to Break the Brexit Logjam*, „Parliamentary Affairs” 2020, September, Suppl. Issue 1, s. 48.

¹² K. Urbaniak, *Reformy systemu wyborczego...*, s. 119.

Tabela 1. Skład Izby Gmin przed wyborami w 2019 r.

Partia	Mandaty po wyborach 2017	Mandaty w momencie rozwiązania Izby Gmin (listopad 2019)
Partia Konserwatywna	317	298
Partia Pracy	262	242
Szkocka Partia Narodowa	35	35
Liberalni Demokraci	12	20
Demokratyczna Partia Unionistów	10	10
Sinn Fein	7	7
Plaid Cymru	4	4
Zieloni	1	1
Niezależni	1	21
Independent Group/Change UK	-	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Members' changes of party allegiance in the House of Commons since 1979*, Briefing Paper No 02537, House of Commons Library, 9 November 2020, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN02537/SN02537.pdf> (12.01.2021); P. Cowley, D. Kavanagh, *The British General Election of 2017*, Palgrave Macmillan 2018, s. 498.

doprowadzono do uchwalenia ustawy the Early Parliamentary General Election Act z 2019 r.¹³, na mocy której wprowadzono wyjątek od ustawy z 2011 r. i zarządzono przyspieszone wybory parlamentarne na 12 grudnia 2019 r.¹⁴

III.

Kampania przedwyborcza w 2019 r. zdominowana została przez Konserwatywistów. Przez cały okres kampanii Torysi prowadzili we wszystkich sondażach przedwyborczych¹⁵. Premierowi B. Johnsonowi udało się skutecznie skonso-

¹³ The Early Parliamentary General Election Act 2019, c. 29.

¹⁴ K. Urbaniak, *Proposal to Repeal the Fixed-Term Parliaments Act 2011 in the UK Constitutional System*, „Przeгляд Prawa Konstytucyjnego” 2020, nr 6, s. 107–108.

¹⁵ D. Denver, op.cit., s. 12.

lidować partię wokół hasła „Get Brexit Done”, licząc że zmęczony przedłużającym się procesem wyjścia z UE elektorat poprze konserwatystów w wyborach. Zdecydowane opowiedzenie się za dokończeniem brexitu, miało także zneutralizować eurosceptyczną Partię Brexit, kierowaną przez Nigela Farage’a. Poprzez ten ruch chciano zachęcić eurosceptycznych wyborców, którzy w wyborach europejskich w 2019 r. zagłosowali na partię N. Farage’a, do powrotu do Partii Konserwatywnej. Trzecim celem, który zamierzano zrealizować w kampanii, to uderzenie w robotnicze bastiony Partii Pracy, gdzie wyborcy w referendum w 2016 r. opowiedzieli się za wystąpieniem Wielkiej Brytanii z UE¹⁶. Obok tego Torysi, aby przyciągnąć wyborców umiarkowanych, którzy potencjalnie mogliby zwrócić się w kierunku Laburzystów, zapowiedzieli zwiększenie wydatków na Narodową Służbę Zdrowia (National Health Service), poprawę bezpieczeństwa wewnętrznego oraz infrastrukturę¹⁷. W programie nie pojawiły się natomiast propozycje obniżenia podatków, czy też proponowane wcześniej przez B. Johnsona podniesienie 40% progu podatkowego dla średnio zarabiających z 50 tys. do 80 tys. funtów¹⁸.

Przedwyborcze obietnice składane przez Konserwatystów były znacznie skromniejsze niż te wysuwane przez Partię Pracy. Jej manifest wyborczy był najradykałniejszy od dekad. Laburzyści zapowiadali podwyżki podatków dla osób o wyższych i najwyższych dochodach oraz generalną przebudowę usług publicznych, poprzez jej renacjonalizację oraz doinwestowanie. Wprawdzie manifest nawiązywał do problematyki brexitu, zapowiadając kolejne referendum nad na nowo wynegocjowaną umową, wraz opcją pozostania w UE, jednak systematyka programu wyborczego i akcenty stawiane w kampanii wyborczej, pozwalają stwierdzić, że dla Laburzystów brexit stanowił problemem drugoplanowym¹⁹.

¹⁶ D. Cutts, M. Goodwin, O. Heath, P. Surridge, *Brexit, the 2019 General Election and the Realignment of British Politics*, „The Political Quarterly” 2020, vol. 91, No. 1, s. 9–10.

¹⁷ *Get Brexit Done. Unleash Britain’s Potential*, The Conservative and Unionist Party Manifesto 2019, <https://www.conservatives.com/our-plan> (12.01.2021). Zob. szerzej: S. Power, T. Bale, P. Webb, *Mistake overturned, so I call it a lesson learned’:1 The Conservatives*, „Parliamentary Affairs” 2020, September, Suppl. Issue 1, s. 65 i n.

¹⁸ *Boris Johnson promises tax cut for 3m higher earners*, <https://www.theguardian.com/politics/2019/jun/10/boris-johnson-promise-tax-cut-raise-40p-threshold> (12.01.2021).

¹⁹ *It’s Time for Real Change. The Labour Party Manifesto 2019*; <https://labour.org.uk/manifesto-2019> (12.01.2021). Zob. szerzej: E. Goes, *Labour’s 2019 Campaign: A Defeat of Epic*

Z kolei u Liberalnych Demokratów głównym przesłaniem programu wyborczego było anulowanie brexitu i pozostanie Wielkiej Brytanii w UE. Podkreślali oni, że są jedyną jednoznacznie przeciwną brexitowi liczącą się partią polityczną. Ostrzegali przed jego konsekwencjami społecznym i gospodarczymi. Twierdzili, że rezygnacja z brexitu pozwoli zaoszczędzić ogromne środki (the Remain Bonus) – ok. 50 mld funtów, które będzie można przeznaczyć na poprawę usług publicznych²⁰.

Kampania zgodnie z przewidywaniami miała charakter „prezydencki”. Liderzy głównych partii politycznych skupiali na sobie uwagę najważniejszych mediów i elektoratu. Elementem wskazanej tendencji były chociażby dwie bezpośrednie debaty telewizyjne między B. Johnsonem a J. Corbynem, przeprowadzone przez stacje: ITV oraz BBC. Taki obrót spraw w kampanii, choć w obecnych czasach można go nazwać naturalnym, nie sprzyjał Partii Pracy. Jej lider Jeremy Corbyn powszechnie uważany był za obciążenie dla partii²¹. W badaniach opinii publicznej dotyczących najlepszego kandydata na premiera przegrywał z B. Johnsonem o 20 punkty procentowe (p.p.), a jego notowania były niższe od notowań jego macierzystej partii o około 10 p.p.²²

Zgodnie z przewidywaniami Konserwatystów kampania wyborcza zdominowana została przez problematykę unijną. Przeciągający się proces zawieszenia ostatecznej decyzji o opuszczeniu UE, przedłużający się kryzys polityczny, szum informacyjny wokół konsekwencji wyjścia lub pozostania w UE spowodował, że brexit stał się głównym tematem kampanii. W tym kontekście jasno sformułowany przekaz B. Johnsona „załatw brexit” (Get Brexit Done) i pozwól krajowi iść do przodu, ostro kontrastował z *de fac-*

Proportions, „Parliamentary Affairs” 2020, September, Suppl. Issue 1, s. 84 i n.

²⁰ *Plan for Britain's Future*, Liberal Democrats Manifesto 2019, <https://www.libdems.org.uk/plan> (12.01.2012). Zob. szerzej: D. Cutts, A. Russell, *Relevant Again but Still Unpopular? The Liberal Democrats' 2019 Election Campaign*, „Parliamentary Affairs” 2020, September, Suppl. Issue 1, s. 103 i n.

²¹ *Jeremy Corbyn has lowest leadership satisfaction rating for any opposition leader since 1977*, <https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/jeremy-corbyn-has-lowest-leadership-satisfaction-rating-any-opposition-leader-1977> (12.01.2021). Zob. także: T. Bower, *Dangerous Hero: Corbyn's Rithless Plot for Power*, William Collins, London 2019; A. Whittle, *Making sense of rise of fall of Jeremy Corbyn: Towards an ambiguity-centred perspective on autentic leadership*, „Leadership” 2020, s. 1 i n.

²² D. Denver, *op.cit.*, s. 9.

to, brakiem jasnego stanowiska Laburzystów. Z całą pewnością obrazu tego nie poprawiła przedstawiona przez J. Corbyna pod koniec kampanii wyborczej deklaracja, że w ewentualnym powtórnym referendum zajmie stanowisko neutralne²³.

IV.

Wybory zakończyły się zdecydowanym zwycięstwem Partii Konserwatywnej. Udało im się w toku kampanii wyborczej połączyć na swoją korzyść dwa czynniki. Z jednej strony skorzystali oni z zburzenia podstawowego i tradycyjnego podziału brytyjskiej sceny politycznej na rząd – opozycję, przyciągając wyborców przede wszystkim kierujących się ich stosunkiem do brexitu, a jednocześnie udało im się odwołać do tradycyjnego podziału i utrzymać proeuropejskich wyborców o konserwatywnych poglądach. Niewątpliwie sprzyjającym takiej strategii był fakt, że eurosceptyczna Partia Brexit na początku kampanii wyborczej ogłosiła, że nie będzie konkurować z Torysami w okręgach wyborczych, w których ubiegają się oni o reelekcję²⁴. Z kolei Partia Pracy, jak już podnoszono, starała się dołożyć wszelkich starań, aby skierować debatę kampanijną na inne tematy niż brexit. Służyć temu miały liczne obietnice socjalne zawarte w manifeście wyborczym. Strategia ta jednak nie powiodła się. W efekcie, Laburzystom nie udało się przekonać do siebie jednocześnie elektoratu proeuropejskiego, złożonego m.in. z młodych profesjonalistów, skupionych w ośrodkach miejskich i uniwersyteckich oraz tradycyjnych wyborców o poglądach eurosceptycznych, mieszkających w rejonach przemysłowych środkowej i północnej Anglii²⁵. Prezentowane przez Laburzystów hasła socjalne, z jednej strony nie były w stanie utrzymać przy sobie eurosceptycznych wyborców tradycyjnie lewicowych, a jednocześnie swoim radykalizmem mogły odstraszyć umiarkowanych wyborców.

---

²³ *Corbyn defends his pledge to stay neutral in second referendum*, <https://www.theguardian.com/politics/2019/nov/23/jeremy-corbyn-defends-his-pledge-to-stay-neutral-in-second-referendum> (12.01.2012).

²⁴ S. Power, T. Bale, P. Webb, op.cit., s. 72–73; D. Denver, op.cit., s. 18.

²⁵ P. Rycroft, *The December 2019 UK General Election: Reflections*, „Revue Française de Civilisation Britannique” 2020, XXV-3, s.3.

Frekwencja w wyborach w 2019 r. wyniosła 67,3% i była o 1,5 p.p. mniejsza niż w 2017 r. Ogólna liczba zarejestrowanych wyborców wynosiła 47,7 mln. Wybory z 2019 r. były szóstymi z kolei w których frekwencja nie przekroczyła 70%. Jedynie w Szkocji zanotowano niewielki wzrost frekwencji o 1,6 p.p.

Partia Konserwatywna uzyskała w wyborach poparcie 43,6% biorących udział w głosowaniu, co stanowiło wzrost wobec poparcia udzielonego tej partii w 2017 r. o 1,2 p.p. Pozwoliło to Torysom zwyciężyć w 365 okręgach wyborczych i zapewnić sobie stabilną jednopartyjną większość parlamentarną. Wobec wyniku z 2017 r. stan posiadania Konserwatystów wzrósł o 48 mandatów (zob. tabela 2).

Tabela 2. Wyniki wyborów do Izby Gmin w 2019 r.

Partia	Mandaty	Mandaty (%)	Mandaty – różnica do wyników wyborów 2017	Głosy (%)	Głosy – różnica do wyników wyborów 2017 (%)
Partia Konserwatywna	365	56,2%	+ 48	43,6%	+ 1,2%
Partia Pracy	202	31,1%	- 60	32,2%	- 7,9%
Szkocka Partia Narodowa	48	7,4%	+ 13	3,9%	+ 0,8%
Liberalni Demokraci	11	1,7%	- 1	11,6%	+ 4,2%
Demokratyczna Partia Unionistów	8	1,2%	- 2	0,8%	- 0,1%
Sinn Fein	7	1,1%	0	0,6%	- 0,2%
Plaid Cymru	4	0,6%	0	0,5%	0%
Zieloni	1	0,2%	0	2,7%	+ 1,1%
Inni	4	0,6%	- 6	4,1%	+ 0,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *General Election 2019: full results and analysis*, 2 ed., Briefing Paper No CBP 8749, House of Commons Library, 28 January 2020, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8749/CBP-8749.pdf> (12.01.2021).

Z kolei Partia Pracy poniosła spektakularną klęskę. Jej stan posiadania jest najniższy od wyborów parlamentarnych w 1935 r. Na Laburzystów zagłosowało 31,1% biorących udział w głosowaniu, co stanowiło spadek wobec poparcia udzielonego tej partii w 2017 r. o 7,9 p.p. W efekcie tego faktu

radykałnie skurczyło się posiadanie tej partii w Izbie Gmin. Obecnie Partia Pracy posiada jedynie 202 mandaty, tj. o 60 mniej niż w 2017 r. Swoje posiadanie zwiększyła Szkocka Partia Narodowa, która uzyskała o 13 mandatów więcej niż w wyborach w 2017 r. Natomiast kryzysu nie przezwyciężyli Liberalni Demokraci, którzy wprawdzie uzyskali o 4,2 p.p. więcej głosów niż w 2017 r., ale ich stan posiadania w Izbie skurczył się o 1 mandat i wynosi obecnie 11 mandatów.

Najbardziej spektakularnym wydarzeniem wyborów było z całą pewnością naruszenie przez Konserwatystów tzw. „czerwonej ściany”. Tak nazywany jest rozciągający się od granic północnej Walii, przez Midlands po północno-wschodnią Anglię, pas okręgów wyborczych, historycznie lewicowych, tradycyjnie popierających Partię Pracy. Torysi przejęli 33 z spośród 63 okręgów wyborczych „czerwonej ściany”. Zdecydowana większość z nich stanowiły okręgi wyborcze, które zdecydowaną większością głosów opowiedziały się w 2016 r. za brexitem²⁶. Niektóre z tych okręgów były w rękach Laburzystów od lat 20. i 30. XX w. Fakt ten w spektakularny sposób naruszył ugruntowaną brytyjską geografę wyboczą.

Sukces Partii Konserwatywnej związany był z jednoczesną mobilizacją wyborców konserwatywnych i eurosceptycznych. Od wyborów do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonych w maju 2019 r. do wyborów parlamentarnych w grudniu 2019 r. odsetek wyborców popierających brexit i deklarujących głosowanie na Torysów wzrósł z 36% do 71%. Z kolei odsetek wyborców Partii Konserwatywnej, którzy głosowali na nią w 2017 r. i ponownie w 2019 r. wzrósł z 58% na 85%. Odpływ wyborców na rzecz Partii Brexit skurczył się jednocześnie z 30% do 4%²⁷. Szacuje się, że w referendum w 2016 r. ponad 60% okręgów wyborczych opowiedziało się za wyjściem z Unii. Spośród 401 okręgów, które według szacunków zagłosowały za brexitem, Konserwatyści zwyciężyli w 292 (73%). Z kolei z 231 okręgów, które według szacunków opowiedziały się za pozostaniem w UE, Partia Pracy zwyciężyła w 2019 r. jedynie 95 okręgach (41%)²⁸. Ta dysproporcja pokazuje skalę mobilizacji politycznej oraz słuszność obranej strategii wyborczej przez Torysów.

²⁶ S. Power, T. Bale, P. Webb, op.cit., s. 73–78.

²⁷ D. Cutts, M. Goodwin, O. Heath, P. Surridge, op.cit., s. 10.

²⁸ Ibidem.

V.

Wybory z 2019 r. zakończyły także okres wzmożonej niestabilności na brytyjskiej scenie politycznej, trwający od 2010 r. W wyborach do Izby Gmin w 2010 r.²⁹ żadna w partii politycznych nie uzyskała jednopartyjnej większości parlamentarnej i przez 5 lat Wielka Brytania rządzona była przez koalicję Partii Konserwatywnej i Liberalnych Demokratów. Spowodowało to powrót do rozważań nad końcem systemu dwóch partii dominujących na Wyspach i powolnemu przekształcaniu się tego systemu w trzypartyjny lub nawet wielopartyjny. Kolejne wybory parlamentarne przyniosły wprawdzie jednopartyjne zwycięstwo Torysom³⁰, ale przewaga w Izbie Gmin nad opozycją była nieznaczna, a kryzys wywołany wynikami referendum europejskiego i ustąpieniem premiera D. Camerona *de facto* sparaliżował większość parlamentarną. Jak już podnoszono, w 2017 r. premier T. May doprowadziła do przeprowadzenia kolejnych wyborów do Izby Gmin. W ich wyniku po raz drugi w ciągu dekady, żadna z partii nie uzyskała jednopartyjnej większości parlamentarnej. Emocje co do dalszych losów systemu partyjnego najbardziej podgrzały jednak wybory europejskie z 2019 r. W ich wyniku zwyciężyła nowo powołana Partia Brexit, uzyskując 30,5% głosów, przed Liberalnymi Demokratami, którzy otrzymali 19,6% głosów. Dopiero trzecie miejsce zajęła Partia Pracy z poparciem 13,7% głosów. Zupełną klęskę ponieśli Konserwatyści uzyskując piąty wynik – 8,8% głosów³¹. Wynik tych wyborów, choć powszechnie uznawanych za drugoplanowe, mógł nasuwać pytanie o potencjalną zmianę w tradycyjnym systemie partyjnym i możliwość powstania systemu wielopartyjnego (czteropartyjnego). Z całą pewnością jednak odsłaniały głęboki kryzys jaki przeżywała Partia Konserwatywna.

Wyniki wyborów z 2019 r. w sposób jednoznaczny zamknęły te rozważania. Wyborcy brytyjscy powrócili w nich do swoich tradycyjnych sympatii partyjnych. Na dwie największe partie polityczne oddano wtedy łącznie ponad

²⁹ Zob.: D. Kavanagh, P. Cowley, *The British General Election of 2010*, Palgrave Macmillan 2010; *Britain Votes 2010*, red. A. Geddes, J. Tonge, Oxford 2010.

³⁰ Zob.: P. Cowley, D. Kavanagh, *The British General Election of 2015*, Palgrave Macmillan 2016; *Britain Votes 2015*, red. A. Geddes, J. Tonge, Oxford 2015.

³¹ K. Smets, *United Kingdom: European Election in the run-up to brexit*, [w:] *The European Parliament Elections of 2019*, red. L. De Sio, M.N. Franklin, L. Russo, Roma 2019, s. 268 i n.

75% głosów, co dało im 87% miejsce w Izbie Gmin (zob. Tabela 2). Wprawdzie jest to spadek w stosunku do 2017 r., gdy odsetek głosów wyniósł 84,4%, to jednak utrzymuje się on na wysokim poziomie typowym dla lat 70. XX w³².

VI.

Wybory do Izby Gmin z 2019 r. przyniosły zdecydowane zwycięstwo Konserwatystom oraz spektakularną porażkę Partii Pracy. Wybory te zakończyły także burzliwy okres w którym polityka brytyjska charakteryzowała się dużą niestabilnością polityczną i pogrążona była w kryzysie wywołanym referendum europejskim z 2016 r. Wybory z 2019 r. były swego rodzaju zwieńczeniem sporów wywołanych w wyniku referendum z 2016 r. Wprawdzie dyskurs europejski będzie trwał na Wyspach jeszcze długo, to jednak rozstrzygnięcie w wyborach parlamentarnych pozwoliło dokończyć proces brexitu i Zjednoczone Królestwo formalnie znalazło się poza UE.

Wybory z 2019 r. mogą mieć również długofalowe konsekwencje polityczne. Przyjęcie przez premiera B. Johnsona strategii wyborczej opartej o brexit, pozwoliło mu zdobyć poparcie w elektoracie tradycyjnie zdeklarowanym po stronie laburzystowskiej. Jeśli Torysom uda się utrzymać to poparcie przez kolejne lata, może to spowodować trwałe zmiany na brytyjskiej scenie partyjnej.

Literatura

- Biskup P., *Brytyjski kryzys polityczny jako bariera dla ratyfikacji porozumienia ws. brexitu*, „Biuletyn PISM” 2019, nr 78.
- Bower T., *Dangerous Hero: Corbyn’s Rithless Plot for Power*, London 2019.
- Britain Votes 2010*, red. A. Geddes, J. Tonge, Oxford 2010.
- Britain Votes 2015*, red. A. Geddes, J. Tonge, Oxford 2015.
- Britain Votes 2017*, red. J. Tonge, C. Leston-Bandeira, S. Wilks-Heeg, Oxford 2018.
- Britain Votes. The 2019 General Election*, red. J. Tonge, S. Wilkis-Hegg, L. Thompson, Oxford 2020.
- Clarke H.D., Goodwin M., Whiteley P., *Why Britain Voted for Brexit: An Individual-Level Analysis of the 2016 Referendum Vote*, „Parliamentary Affairs” 2017, vol. 79, No. 3.

³² K. Urbaniak, *Reformy systemu wyborczego...*, s. 44.

- Clarke H.D., Goodwin M., Whiteley P., *Why Britain Voted to leave The European Union*, Cambridge 2017.
- Cowley P., Kavanagh D., *The British General Election of 2015*, Palgrave Macmillan 2016.
- Cowley P., Kavanagh D., *The British General Election of 2017*, Palgrave Macmillan 2018.
- Cutts D., Goodwin M., Heath O., Surridge P., *Brexit, the 2019 General Election and the Realignment of British Politics*, „The Political Quarterly” 2020, vol. 91, No. 1.
- Cutts D., Russell A., *Relevant Again but Still Unpopular? The Liberal Democrats’ 2019 Election Campaign*, „Parliamentary Affairs” 2020, September, Suppl. Issue 1.
- Czapiewski T., *Brytyjskie wybory do Izby Gmin w 2017 roku wobec procesu wyjścia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej*, „Studia Europejskie” 2018, nr 3.
- Denver D., *The Results: How Britain Voted*, „Parliamentary Affairs” 2015, vol. 68, No. 1 (suppl.).
- Goes E., *Labour’s 2019 Campaign: A Defeat of Epic Proportions*, „Parliamentary Affairs” 2020, September, Suppl. Issue 1.
- Goodwin M., Heath O., *The 2016 Referendum, Brexit and Left Behind*, „The Political Quarterly” 2016, vol. 87.
- Jeffery D., Heppell T., Hayton R., Crines A., *The Conservative Party Leadership Election of 2016: An Analysis of the Voting Motivations of Conservative Parliamentarians*, „Parliamentary Affairs” 2018, vol. 71, nr 2.
- Jeffery D., Heppell T., Rose-Crines A., *The Conservative Party Leadership Election of 2019: An Analysis of the Voting Motivations of Conservative Parliamentarians*, „Parliamentary Affairs” 2020, June, <https://doi.org/10.1093/pa/gsaa046>.
- Johnston N., *Leadership elections: Conservative Party*, Briefing Paper No 01366, House of Commons Library, 8 August 2019, <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn01366>.
- Kavanagh D., Cowley P., *The British General Election of 2010*, Palgrave Macmillan 2010.
- Lamond I.R., Reid Ch., *The 2015 UK General Election and the 2016 EU Referendum*, Palgrave Macmillan 2017.
- Martill B., *The 2019 European Parliament election in the UK*, „Italian Political Science Review” 2020, nr 3.
- Musiał-Karg M., *Operacje Brexit. Brytyjskie referenda z 1975 i 2016 roku*, „Acta Politica Polonica” 2016, nr 3.
- Power S., Bale T., Webb P., *‘Mistake overturned, so I call it a lesson learned’: 1 The Conservatives*, „Parliamentary Affairs” 2020, September, Suppl. Issue 1.
- Quinn T., *The Conservative Party’s leadership election of 2016: choosing a leader in government*, „British Politics” 2019, vol. 14.
- Radek R., *Minority Government of Theresa May and the Case of Brexit*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2020, nr 5.

- Rycroft P., *The December 2019 UK General Election: Reflections*, „Revue Française de Civilisation Britannique” 2020, XXV-3.
- Smets K., *United Kingdom: European Election in the run-up to brexit*, [w:] *The European Parliament Elections of 2019*, red. L. De Sio, M.N. Franklin, L. Russo, Roma 2019.
- Thompson L., *From Minority Government to Parliamentary Stalemate: Why Election 2019 was Needed to Break the Brexit Logjam*, „Parliamentary Affairs” 2020, September, Suppl. Issue 1.
- Urbaniak K., *Proposal to Repeal the Fixed-Term Parliaments Act 2011 in the UK Constitutional System*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2020, nr 6.
- Urbaniak K., *Reformy systemu wyborczego do brytyjskiej Izby Gmin w XXI wieku. Ciągłość i zmiana w prawie wyborczym i praktyce ustrojowej*, Poznań 2019.
- Vasilopoulou S., *Brexit and the 2019 EP Election in the UK*, „Journal of Common Market Studies” 2020, vol. 58.
- Węgrzyn J., *Referendum w sprawie wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej*, [w:] *Institucje demokracji bezpośredniej w praktyce*, red. O. Hałub, M. Jabłoński, M. Radajewski, Wrocław 2016.
- Whittle A., *Making sense of rise of fall of Jeremy Corbyn: Towards an ambiguity-centred perspective on authentic leadership*, „Leadership” 2020.